

ISTORICUL

A

40 DE BISERICI DIN ROMÂNIA

DE

PREOTUL MARIN DUMITRESCU

*Monumentele sunt povestire
vie a istoriei, oglinda trecutului,
semnele vederate pentru genera-
țiile viitoare.*

CAROL I REGELE ROMÂNIEI.

VOLUMUL II

BUCURESCI

STABILIMENTUL DE ARTE GRAFICE **ALBERT BAER**

STRADA NUMA-POMPILIU, 7-9.

1902

veacuri și jumătate Curtea-de-Argheș strălucește în vechea sa splendore ca o nouă dovadă că doctrinele vătămătoare n'au putut înăbuși cuviosia în inimile Românilor, și că numai prin harul lui Dumnezeu se pot săvârși fapte mari și bune.

„Noi, Regina și eu suntem mândri și fericiți că sub domina noastră s'a redat credincioșilor acest sfânt și istoric monument, care trebuie să rămână de-apururea adăpostul pravoslaviei, pe care poporul s'a rezemat în toate împrejurările,

„Rugăm a tot Puternicul ca să bine cuvinteze scumpa noastră Românie“.

La anul 1793 Monastirea Curtea-de-Argheș, din Monastire de călugări deveni Episcopie. Cel d'întâiu episcop a fost Iosif Sevastis (1793—1820) Ilarion (1820—21). Grigorie (1823—28). Ilarion a II oră (1828—45). Samoil Sinadon (1845 — 49). Climent (1850 — 62). Neofil Scriban (1861—65). Ghenadie I (1865—68). Scriban, locotenent (1868—73). Iosif Naniescu (1873—75) Ghenadie II Petrescu (1875—76) ca locotenent, și pe urmă ales episcop (1876—93) și actualul harnicul și eruditul episcop D-r. Gherasim Timuș; de la anul 1893 până în timpul de față.

Monastirea Sinaia

Intemeetorul sfintei monastiri Sinaia, este prea bunul creștin și mărinimosul bărbat. *Spătarul Mihai Cantacuzino*. Iar întemeetorul orașului Sinaia este M. S. prea înțeleptul nostru *Rege Carol I*.

Cum spătarul Mihai Cantacuzino a avut rivnă și dorință să formeze în mijlocul unei mari pustietăți o monastire, unde în linisce să se prea mărească numele lui Dumnezeu, și să'și găsească adăpost streinul și călătorul obosit și însetat, așa și M. S. Regele care a făcut atâtea și atâtea instituțiuni pentru binele și prosperitatea ei, zidindu-și aci un castel de vară, a avut și dorința ca împrejurul monastirei lui Mihai Cantacuzino să întemeeze Sinaia de astă-ăzi, unde vara pentru curățenia aerului și

bunătatea apei ce-î aici, o lume să-și găsească liniscea su-
fletescă și sănătatea dorită.

Localitatea acésta, mai înainte de anul 1695, data în-
temeerei Sf. monastiri Sinaia se numea *Molomoț*, și a fost
aici o altă biserică cu hramul Sf. Nicolae, zidită de si-
haștri ce viețuiau aceste pustietăți, și cari trăiau răspân-
diți de frica tâlharilor.

S'a găsit un act cu data anului 1581, în care se ade-
veresce despre existența acestei biserici, când i s'a făcut
danie două vaduri de móră de către Domnitorul Mihnea
Vodă. Iar în anul 1626 i se confirmă alte danii de către
Alexandru vv., fiul lui Radu vv. ¹⁾.

Acéstă biserică s'a aflat ceva mai sus de actuala, unde
acum e cazarma, și a fost reconstruită în secolul XIV de
către unul *Nicolae Grozea*, locuitor din Breaza, care deși
fusesse tâlhar, la bătrânețe s'a călugărit și și-a sfârșit viața
în sihăstrie și pocăință ²⁾.

În locul acestei biserici, acum se află o cruce de pia-
tră cu următoarea inscripție :

„Pentru vecinică pomenire s'a înălțat acum acéstă sf.
cruce în locul sfintei și dumnezeesci biserici cu hramul Sf.
Nicolae, ce s'a ruinat în răsmerița anului 1788. Iar la a-
nul 1858 Septembrie 1, Luni, s'a sfințit acéstă cruce, și
ca să nu rămăe în viitor necunoscut acest locaș, s'a înăl-
țat aici acest sfânt monument. de smeritul Victor mona-
hul din monastirea Sinaia“.

Religiosul și nemuritorul bărbat Spătarul Mihaiu Can-
tacuzino, prigonit împreună cu frații săi, și urmăriți de
vrăjmașii lor politicii partizanii Domnitorului Grigore Ghica
I-iu spre a-i ucide, cum ucisese și pe tatăl lor în beciu-
rile monastirei Snagov, ei au fugit care în cotro a vădut
cu ochii. Șerban Cantacuzino s'a ascuns în pădurile de
lângă București (Cotroceni) de aici a fugit în Moldova
unde a fost adăpostit de Duca Vodă. Stolnicul Constan-
tin, Spătarul Toma și Drăghici au fugit în alte părți, iar
Spătarul Mihaiu Cantacuzino a luat drumul Brașovului.

În fuga sa către Brașov, vedându-se urmărit de prigo-

1) Arhim. Nifon. Monastirea Sinaia, pag. 8.

2) Idem.

nitorii sei, el s'a ascuns și adăpostit la pustnicii din Molomoț.

Fie că Spătarului Mihaiu Cantacuzino i s'a mântuit viața aici atunci, fie că el era înzestrat de Dumnezeu spre fapte bune și umanitar, fie că 'l au rugat sihastrii știindu-l boer bogat și cu mare vață, Spătarul Mihaiu Cantacuzino s'a hotărât atunci, și a promis înaintea lui Dumnezeu, a Sf. Feciore și a sihastrilor acelora, că de va scăpa cu viață, și 'i va ajuta Dumnezeu să reușească la întreprinderea lui, el va zidi în Molomoț cu a sa cheltuélă, o biserică cu chiliă împrejur pentru călugări, și înconjurată cu zid înalt formând o cetate ca să pótă fi apărați de desele năvăliri ale tâlharilor de care ei se plângeau că li să răpescă avuțul, și li se turbură liniștea și viața lor singuratică.

După acestea Spătarul Mihaiu Cantacuzino continuă drumul la Brașov, găsi aici pe Banul Mareș și pe cumnatul său logofetul Radu Crețulescu, partizanii familiei sale și care făceau parte din partida națională a țerei, și împreună cu ei se duse la Constantinople, unde după ce păți multe și grele încercări, reuși a sui pe tronul țerei pe fratele său Șerban Cantacuzino.

După ce se liniștiră lucrurile în țară și în sinul familiei sale, Spătarul Mihaiu Cantacuzino, a făcut o călătorie la Ierusalim și la Muntele Sinaï; deci dar acésta 'l-a hotărât să facă biserica de la Molomoț ce făgăduise și s'o numească *Sinaia*.

Ast-fel dar împrejurările acestora și rivnei cei nemărginite a Spătarului de a face cât mai multe fapte bune și de folos obștesc se datoréză fondarea monastirei Sinaia, pe muntele Furnica pe malul drept al riului Prahova, la pustia Bucegilor din județul Prahova.

Acest sfânt locaș fu terminat împreună cu chiliile ce-l înconjură în formă de cetate ast-fel cum se vede până în ziua de astă-zi, la anul 1695 și fu sfințit la 15 August același an.

Serbarea sfințirei fu dintre cele mai mărețe, cu tótă greutatea drumului, luă parte o mare mulțime de credincioși, mai cu sémă din valea Prahovei din Ploesci, București și chiar din Brașov. Veni însuși Domnitorul țerei Constantin Brâncoveanu, ce era nepot de soră al Spăta-

rului Mihaiu cu Mitropolitul țerei și cu tótă curtea sa, cu un mare număr de clerici, și mulți boeri din tóte treptele și rangurile. Serbarea ținu trei zile, în laude, cântări și óspețe îmbelșugate, și toți câți luară parte la dënșa se minunară de frumusețea locului, curățenia aerului și bunătatea apei.

Spătarul Mihaiu Cantacuzino, după ce clădi cu multă cheltuélă acéstă monastire, și o înzestră cu odóre de mare preț, și cu moșiile: Amaru din județul Buzëu, Batogu (Brăila), Mâneciurile (Prahova), Matița-Soreasca (Prahova), și după ce zidi biserica din comuna Fundeniú Dómnei (Ilfov) la anul 1699; monastirea Titireciu (R.-Vâlcei), și la anul 1715 un așezămînt mult mai mare, biserica și spitalul Colțea din București, se îngriji și de întretinerea precum și de menirea lor, adică: să nu fie în viitor nici o neînțelegere după mórtea sa, între familia sa, guvern și monastiri, și starițul monastirei Sinaia să nu se abată de la îndeplinirea voinței sale, pentru care alcătui un act de fundațiune și care pune monastirea Sinaia sub îngrijirea starețului, și el să fie sub controlul Epitropiei bisericeii și spitalului Colțea¹⁾.

Afară de moșiile date monastirei Sinaia de fondatorul ei Spătarul Mihaiu Cantacuzino, s'a mai dat în urmă și de alți pioși creștini, și anume: Domnitorul Ștefan Cantacuzino nepot de frate al spătarului Mihaiu, confirmă la anul 1714 Iunie 23 dania făcută menastirei de către *Preotul Preda* din Câmpina care consta din moșia Slobozia Vrăjitoarea de lângă Câmpina. Moșia Dudescii de Baltă (Ialomița) făcută danie de *Mariea Dudésca*. Țigoïul Olăreni (R.-Sărat) de *Pârveu Măgureanu*. Apoi moșiile: Muntele Valea Rea, Gagu Mare, Găguțul, Negrașul, Fundurile, Siliștea, Sorésca, Trestienă, Sețu, Furnica, Valea Babei, Móra după Doftana tóte din județul Prahova cumpărate sau căpătate de către stariții după vremi.

După decapitarea la Constantinopole, de către turci, prin intrigile grecilor fanarioți, a ilustrului întemeetor a Sf. monastiri Sinaia, acéstă sfântă instituțiune, a rămas sub îngrijirea stariților ce s'au succedat, care și ei erau sub

1) Al. G. Gălășescu, Eforia Spitalelor civile. pag. 921. Arhim. Nifon, Monastirea Sinaia, pag. 19.

controlul Epitropiei bisericeî și spitalului Colțea, conform dorinței exprimată în actul de fundațiune al ctitorului.

Din patru-spre-zece stăriți ce s'au succedat, doi-spre-zece au fost români și au administrat cu trageră de inimă pentru binele și folosul sf. monastirii, și pentru prosperarea și înmulțirea avutului ei.

Din acești doi-spre-zece, patru s'au distins. Cel dintâiu a fost *Nicodim*. El fiind contemporan, cu spătarul Mihaiu Cantacuzino, de bună sémă că a conlucrat cu el la construirea monastirii. Și să pôte ca el să fie inițiatorul ideeî și indemnătorul lui Mihaiu Cantacuzino pentru ȱidirea acestei bisericeî, sau să'l fi atras prin curățenia, blândetea și cuvioșia lui. El a stărițit 27 de ani, de la anul 1695—1721.

Al doilea stariț e *Iosaf*, care a început ȱidirea bisericeî ceî nouă. El a stărițit 14 ani de la 1829—1843.

Al treilea e starițul *Paisie*, care a terminat biserica cea nouă și chiliile împrejur, unde a locuit M. S. Regele până la terminarea Castelului Peleş.

El a pus în frontespiciul acestei bisericeî următoarea inscripțiune :

„La cursul anilor, de la Mântuitorul nostru Iisus Christos 1695, s'a ȱidit sfânta monastire Sinaia, de fericitul întru pomenire, ctitorul Mihaiu Cantacuzino, mare spătar întru cinstea Adormireî Prea sfinteî Născătore de Dumneȱeu ; iar la leatul 1843, s'au mai adăogat acéstă sf. biserică, în ȱilele prea luminatului nostru Domn, Gheorghe Dimitrie Bibescu VV., cu blagoslovenia prea sfințitului Mitropolit Neofit, cu cheltuiala caseî și din aferisirea fericitilor ctitorî, în numele Prea Sfinteî Născătore de Dumneȱeu. S'a început ȱidirea sf. bisericeî de roșu, în stăriția cuviosului părinte Iosaf Arhimandritul în care an a și răposat în Domnul și s'a desăvârșit, prin stăruirea, osărdia și osteneła (de la începutul temelieî), prea cuvioșieî sale părintelui Paisie Arhimandritul acestui sfânt locaș, și tôte podóbele pe din lăuntru și afară, cu chilile împrejur cum se vȱd, 1846 August 15.“

Al patrulea stareț distins al monastirii Sinaia e actualul părinte Arhimandrit *Nifon*, care munceșce fără preget pentru prosperarea și înflorirea acestei sfinte monastirii.

Monastirea Sinaia de și nu a fost închinată la vre-una din monastirile din orient, dar nici ea n'a scăpat de jaful și vandalismul călugărilor greci, care se năpusteau în această țară, cum se năpustesc niște lăcuste flămânde pe o țarină verde și frumoasă.

Sërmanul Spătar Mihaiu Cantacuzino! pe când lucra sfintele sale instituțiuni, și alcătuia actele de fundațiune, prin care se ruga către viitorii Domni ai țerei, să ocrotască și să sprijine sfintele sale așezăminte, la Constantinopole să proecta și să lucra, tocmai de acela care era să urmeze pe tronul țerei Românești, și de alți conaționali ai lui, peirea sa, și deci și a sfințelor sale instituțiuni.

În adevăr, imediat după martirica lui peire, împreună cu nepotul său Domnitorul Ștefan Cantacuzino, și fratele său stolnicul Constantin Cantacuzino, venind la tronul țerei Nicolae Mavrocordat primul Domn fanariot, și cu el cărduri de greci licniți din Turcia, începu prigóna și stingerea vechilor familii boerești patriotice a partizanilor dinastiilor cădute. Boerii cei mai cerbicoși erau prinși, legați și exilați la Constantinopole unde se decapitau; averile lor se confiscau în folosul Domniei. Cei care tac sunt priviți de conspiratori. În scurte cuvinte, averea, demnitatea, totul este prigonit, totul este distrus. Insuși supremul păstor al țerei, patriotul Mitropolit Antim Ivirénul este destituit, ucis și înlocuit cu Mitrofan, grec de origină. Atâta a așteptat călugării greci ai orientului, ca să inundeze toate monastirile bogate ale țerei Rămânesci; nici monastirea Sinaia n'a scăpat de ascuțitele și rapacile lor ghiare.

Două călugări Dionisie (1720—1723) care lăsase episcopia în Grecia și venise ca stariț la Sinaia, contra testamentului fondatorului, și Damaschin (1791—1802), atrași la Sinaia, nu de frumusețea locurilor, ci de frumusețea averii ce posedă monastirea; având în partea lor sprijinul tuturor grecilor influenți, nu păstoresc monastirea în mod părintesc, precum cerea uzul, și mai cu deosebire scopul moral și ospitalier al acestei instituțiuni bisericești, ci a speculat'o în profitul lor și al conaționaliilor lor, să ștergă totul chiar și urma ilustrului fondator

și pióselor și mărețelor lui fapte, pentru binele și folosul lumii suferinde și sărmâne. Ba a mers cu cutezarea acești vandali, d'a distruge tóte inscripțiile și a nimitnici documentele acestei monastiri, scrise și lăsate de fericitul spătar Mihaiú Cantacuzino.

Am vizitat vara acésta monastirea Sinaia și am vęđut că Onor Eforie a Spitalelor civile, face bisericii celei nouă reparație radicală, care la terminarea ei, de bună seamă că va fi una dintre bisericile cele mai frumoase din tótă țara.

Iar biserica cea veche, schitul lui Mihaiú Cantacuzino, este același de la fondare. Cu mici modificări făcute cu ocazia reparațiilor după vremi.

În acest schit e zugrăvit Spătarul Mihaiú Cantacuzino, cu cele două soții ale sale, Maria și Teodora, și cu 18 copii.

Privind omul acéstă figură măreță a spătarului Mihaiú Cantacuzino, îi vine să cugete, că deși vrăjmașii lui, sunt acum aprópe două secole, i-a ucis corpul, *suftetul lui însă și faptele bune ce el a făcut trăiesc, și vor trăi vecinic pentru că el a iubit în sensul adevărat al cuvântului, podóaba casei lui Dumneđeu și locul sălășluirei Sale*¹⁾.

Monastirea Căldărușani

Acéstă sf. monastire se află într'o peninsulă pe apa Căldărușanilor, în pădurea Vlășiei, din județul Ilfov, și e întemeiată de celebrul Domn al țerei Românești *Matei Basarab*, la anul 1638 în împrejurările următoare :

Matei Basarab, adevăratul apostol al Românismului, urcându-se pe tronul țerei la anul 1633, după patru ani de Domnie, și pe când se ocupa cu ardóre de îmbunătățirea țerei sale, se pomenește d'o dată cu Vasile Lupu, Domnul Moldovei, care era înzestrat de Dumnezeu cu destule calități bune, dar a fost și foarte vanitos. El, după intrigile Turcilor și a Grecilor fanarioți, sub pretext că ar vrea să pedepsescă pe Mateiú Vodă în numele Turcilor,

1) Publicat tot de mine, și în ziarul bisericesc „Consolatorul” pe Noembrie 1900. 124.

Schitul Peștera

Am profitat de timpul șederei mele anul trecut 1900, la Bușteni, și am vizitat mai toate împrejurimile sale, cum : orașul Brașov cu istorica lui Biserică românească de acolo Sf. Nicolae; Monastirea Predeal ce se află situată la poalele muntelui Clăbucetu-Taurului, și e întemeiată de către *Ionichie Ieromonahul* la anul 1774, arsă de turci, a fost refăcută tot de el la anul 1788. Ea a durat până la anul 1819, când a fost rezidită cu totul din nou de un oarecare *Ioniță Buzatu* din Săcele. Monastirea Poiana zidită la anul 1690 de Spătarul Toma Cantacuzino și soția sa Maria. Ea a fost închinată le anul 1752 de Grigorie Ghica al II-lea, bisericei și spitalului Sf. Pantelimon, cu moșiile : Preasna, Poiana, Muru, Valea Dobrotei și Vatra Monastirei.

Orașul și Monastirea Sinaia, orașul Câmpina, Azuga, Penitenciarul Doftana, Telega, Muntele Caraiman, Omul și Schitul Peștera, saū Schitul Ialomicioarei din județul Dâmbovița.

Intovărășiți nouă inși, într'una din frumoasele zile ale lunii lui Iulie, dis de dimineață la orele 6 am părăsit Buștenii, luând drumul direct spre apus, în sus pe muntele Caraiman. Tot urcând pe o potecă făcută în zig-zag, și după un drum foarte obositor de 5 ore am reușit a urca d'asupra muntelui Caraiman. Aci după ce ne-am odihnit 2 ore la casa societăței «Carpantine», când am luat și prânzul; am mai urcat o bucată bună până ce am ajuns culmea muntelui, unde la stâncele numite Babele ne-am fotografiat în două feluri.

De aci tot spre apus am început a pogori, unde după multă trudă trecând prin râpe și văi adânci, la orele 6 seara am ajuns în schitul Peșterei saū obârșia Ialomiței.

Acest schit cu hramul Sfinții Apostoli, se află vârat într'o mare peșteră de o lungime de 60 stânjenî, 7 lățime și 15 înălțime. Schitul acesta este întemeiat de un oarecare *Ioan Batac* la anul 1819.

Tradiția spune că în această peșteră se ascundeaū Daciū în resbelul lor cu Romaniū.

La acest schit erau 4 — 5 călugări ce aparțin de mo-

nastirea Sinaia. Am fost bine primiți și menajați de ei. Cu doi din ei m'am fotografiat împreună cu bisericuța, spre a-mi reaminti acea zi de mare oboseală, dar și de frumoase priveliști de munți înalți și râpe îngrozitoare.

Când am plecat de lângă această minunată bisericuță, nu puteam să nu exclam cu cuvintele sfintei noastre biserici creștinești: *Intărește, Doamne, biserica Ta, căci ai câștigat-o cu scump sângele Tău. Și, mare ești Doamne și minunate sînt lucrurile mâinilor Tale*¹).

Biserica Comunei Dobroesci

Satul Dobroesci se află situat la marginea orașului București, în partea de răsărit, într'o peninsulă pe apa Colentinei.

Nu se scie când s'a întemeiat acest sat, dar într'un hrisov al lui Radu Șerban Basarab, de la 1608 Maiu 29, care confirmă moșiile Vornicului Cernica Știrbeiu, donate sfintei monastiri Cernica, se vorbeste despre el.

Iată acel hrisov:

„Și iară a cumpărat boerul Domniei mele Cernica vel vornic și jupâneasa lui Chiajna, satul Obilesci (Pantelimonu) însă pe jumătate. Pentru că a fost cumpărat anteuă acestă jumătate de sat de la Mihaiu Logofetu, și de la Nedelco feciorii Radului Captar drept 7 miu aspri. Iar după aceea boerul Domniei mele care am ȕis mai sus, el a întors lui banii aceia 7 miu aspri în mâna lui Mihaiu Logofetul, pentru că era el mai volnic, căci era hotarul lui. Și semnele să se scie în lung din matca Colentiniu până la apa Paserei, și în lat din hotarul Florescilor-de-Sus până în hotarul *Dobroescilor* și cu vad la moara de peste tot hotarul de jumătate de sat²).

În testamentul lui Grigorie Ghica al II-lea, de la Iulie anul 1752, în care enumără moșiile ce lasă bisericii și Spitalului sf. Pantelimon, iată ce găsim:

„Deci acestă mai sus ȕisa moșie ce se numesce *Obilésca*,

1) Publicat și în „Apostolul“, 1 Decembrie 1901.

2) Gherasim Timuș Mon. Cernica Stavropighie. Bis. ort. R. Noemb. 1893 p. 642.

TABLA DE MATERIE

	Pag.
Prefață	3
Către cititori	5
1. Monastirea Curtea de Argeș	17
2. Monastirea Sinaia	39
3. Monastirea Căldărușani	45
4. Monastirea Snagov	49
5. Monastirea Plătăresci	52
6. Monastirea Cotroceni	54
7. Monastirea Văcăresci	58
8. Monastirea Mihail-Vodă	64
9. Monastirea Radu-Vodă	68
10. Biserica din orașul Slănic	73
11. Biserica din Bușteni	77
12. Biserica domnescă din Ploesci	82
13. Biserica Flămânda	83
14. Schitul Peștera	91
15. Biserica Comunei Dobroesci	92
16. Biserica Sf. Spiridon Nou	96
17. Biserica Slobozia	100
18. Biserica Schitu Măgureanu	103
19. Biserica Crețulescu	107
20. Biserica Lucaci	114
21. Biserica Sf. Gheorghe Vechi	119
22. Biserica Sf. Vineri (Herasca)	121
23. Biserica Dobroteasa	124
24. Biserica Bucur	128
25. Biserica Sf. Ilie (din Calea Rahovei)	130
26. Biserica Sf. Ilie (Gorgan)	132
27. Biserica Sf. Ilie (Calendero)	133
28. Biserica Sf. Constantin	134
29. Biserica Sf. Vasile	134
30. Biserica Sf. Nicolae (Tabacu)	135
31. Biserica Schitu Maicilor	137
32. Biserica Enei	139
33. Biserica Batiște	140
34. Biserica Olari	142
35. Biserica Popa Ghițu	143
36. Biserica Tirchilesci	144
37. Biserica Cărămidarii de sus	145
38. Biserica Brezoianu	145
39. Biserica Sfinți	146
40. Biserica Delea Nouă	148
Cuvint	153
Cuvint	155
Cuvint	159
Cuvint	167